

ХІМІЧНА МОВА ТА STEM ОСВІТА

Голуб О.А., професор, декан факультету природничих наук
Національний університет “Києво-Могилянська академія”

Розуміння необхідності глибокого пізнання природничих та математичних наук і знань все більше оволодіває суспільством, яке стикається з браком кваліфікованих людських ресурсів для задоволення потреб держави і вимог відтворюваного розвитку. Якісна STEM освіта є базовою на цьому шляху. Однією з фундаментальних дисциплін STEM освіти є хімія, яка дозволяє адекватно орієнтуватись у вирві технологій та їх впливу на людство і довкілля. Без якісної хімічної освіти важко увяйти собі успішний поступ будь-якої природничої науки та освіти чи суспільства в цілому. Тому донесення хімічних знань до здобувачів STEM освіти вимагає чіткої, зрозумілої і адекватної хімічної мови – термінології та номенклатури. Українська хімічна термінологія є однією з найсучасніших у світі, завдячуючи тому, що після постановня незалежності набула бурхливого розвитку і базується на найсучасніших доробках світових терміносистем і особливо на розробках Міжнародної спілки чистої та прикладної хімії (IUPAC) [1-6]. В першу чергу маємо завдячувати засадничим принципам, розробленим нашими попередниками, які у складні часи, долаючи непробивні стіни імперського спротиву, усе ж намагалися просувати розвиток хімічної термінології в ногу з часом, а іноді, випереджаючи передові міжнародні та національні терміносистеми інших, навіть вільних країн. Однак впровадження передових принципів сучасної української термінології досі зустрічається зі спротивом з боку тих, хто важко розлучається зі зросійщеними традиційними назвами.

В доповіді представлено можливості і перспективи застосування сучасної української хімічної термінології і номенклатури, при описанні хімічних явищ та назв сполук відповідно до принципів наукової термінології: 1. Терміни повинні бути однозначними та відповідати сучасному змістові наукових понять. 2. Сучасна українська термінологія повинна наближатися до термінології міжнародної. 3. При створенні нових термінів слід враховувати специфіку української мови. 4. Перенесення термінів з інших мов здійснювати відповідно до вимови у відповідній мові. 5. Номенклатура хімічних сполук, як складова термінології, повинна бути систематичною і давати однозначні назви хімічних індивідів та зберігати генетичний зв'язок між символом елемента, його назвою та похідними назвами сполук, йонів, угрупвань тощо.

1. Principles of Chemical Nomenclature – A Guide to IUPAC Recommendations, 2011 Edition, G.J. Leigh (Ed.), Royal Society of Chemistry, Cambridge, U.K.
2. Nomenclature of Inorganic Chemistry – IUPAC Recommendations / N.G. Connelly, T. Damhus, R.M. Hartshorn, A.T. Hutton (Eds.), 2005, Royal Society of Chemistry, Cambridge, U.K.
3. Nomenclature of Organic Chemistry – IUPAC Recommendations and Preferred Names / H.A. Favre, W.H. Powell (Eds.), 2013, Royal Society of Chemistry, Cambridge, U.K.
4. Hartshorn R.M., Hellwich K.-H., Yerin A., Damhus T., Hutton A.T. Brief Guide to the Nomenclature of Inorganic Chemistry. Version 1.3. November 2017. <https://www.iupac.org/cms/wp-content/uploads/2016/07/Inorganic-Brief-Guide-V1-1.pdf>
5. Голуб О. Вісник КНУ. Хімія. – 2018. – Вип. 1(55) – С. 6-8.
6. Голуб О. та ін. “Проблеми української термінології СловоСвіт 2018”. – Львів: Видавництво Львівської політехніки. – 2018. – С. 55-64.